

ข้อสรุปเรื่องสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชน

๑. ให้คงหลักการมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ไว้
๒. ควรเพิ่มกระบวนการมีส่วนร่วมในการทำข้อตกลงระหว่างประเทศที่สำคัญ
๓. ควรขยายสิทธิในการมีส่วนร่วม ออกไปยังชุมชนด้วย
๔. ควรเพิ่มการรับรองสิทธิในเชิงกระบวนการ (Procedural Right) ในระดับการดำเนินการทางปกครองให้สามารถฟ้องร้องต่อศาลได้
๕. ควรเพิ่มสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชน ในลักษณะประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) มากขึ้น โดยเฉพาะในการเมืองระดับท้องถิ่น
๖. ควรกำหนดเรื่องการคุ้มครองสิทธิในการมีส่วนร่วมไว้ในแนวนโยบายแห่งรัฐด้วย ว่ารัฐต้องสนับสนุนการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง

ประเด็นพิจารณาเรื่องสิทธิและเสรีภาพ ขั้นพื้นฐานของประชาชน

๑. ควรเพิ่มการรับรองสิทธิและเสรีภาพในเรื่องใดบ้างหรือไม่ (เช่น สิทธิเด็ก ผู้หญิง ผู้เสียหาย สิ่งแวดล้อม ศาสนา ชนกลุ่มน้อย ฯลฯ)
๒. ควรให้การรับรองสิทธิสิทธิมนุษยชน (Human Rights) (คนทั่วไปรวมคนต่างด้าว) กับสิทธิพลเมือง (Civil Rights) แตกต่างกันอย่างไร
๓. รวบรวมปัญหาที่สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญไม่เกิดผลในทางปฏิบัติ
๔. รวบรวมข้อเสนอแนะเพื่อหาแนวทางให้มีการรับรองคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพอย่างแท้จริง เช่น
  - ๔.๑ การกำหนดในบทเฉพาะกาลให้ออกกฎหมายลูกในกำหนดเวลาที่แน่นอน
  - ๔.๒ การกำหนดหลักการบังคับสิทธิให้ชัดเจนในรัฐธรรมนูญ ตัวอย่างเช่น เพิ่มบทบัญญัติว่า ในกรณีที่รัฐธรรมนูญยังไม่ออกกฎหมายลูก ให้ถือว่าประชาชนมีสามารถใช้สิทธิได้โดยตรง โดยการกำหนดสิทธิขั้นต่ำให้เป็นไปตามที่ตุลาการที่มีอำนาจวินิจฉัยคดีรัฐธรรมนูญวางมาตรการชั่วคราวให้
  - ๔.๓ การกำหนดองค์กรบังคับสิทธิเป็นพิเศษ เช่น คณะกรรมการวินิจฉัยข้อขัดข้อง (Tribunal) ตัวอย่างเช่นองค์กรคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทเรื่องความเสมอภาคเพื่อให้เกิดโอกาสที่เท่าเทียม หรือศาลสิทธิมนุษยชน เหมือนใน

ต่างประเทศ (โดยอาจพิจารณาเพิ่มบทบาทอำนาจหน้าที่ให้
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ?)

๔.๔ พัฒนาหน่วยงานช่วยเหลือและบังคับสิทธิ ซึ่งจะเป็น
การช่วยเหลือในเรื่องเชิงคดี เชิงการจัดทำร่างกฎหมาย ทั้งใน
แง่กฎหมายโดยตรง และความช่วยเหลือด้านเทคนิคอื่นๆ

๔.๕ พัฒนาส่วนของเงินสนับสนุนเช่นการตั้งกองทุนเพื่อ
สนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิ

๔.๖ ฯลฯ